

Hæc in summa festinatione, mi frater, urgente tabellario
nunc succurrunt. Nec volui spem tuam frustrare, inter
tot occupationes, ut quanti faciam progressum tuum, quam
presertim vestra genti veritali cupidissime gratifi-
cari capiam, hinc intelligas. Vale 16. Decemb. Jul.
1601

Questio.

13)

A. Dño Mose Vatarhelino Illustris Scholæ Patuchinæ
in Ungariâ rectore, proposita D. Davidi Pareo
Anno 1601. ad d. 14. Augusti Gregor.

An deus omnes homines sub conditione servata legi
uno fine condiderit in Adamo ad salutem?

Videō hūc s. inquit Dñy Moses: s. authores, si non reverā
in speciem tamen pugnare. Dñy Calvinus lib. 3. Instit.
cap. 21. s. s. dicit, homines non omnes pari conditione
creari. D. Ursinus quest. 6. catech. asserit, deum crea-
visse hominem, ut cum eo beatus in æternum viveret.
Hæc si ita sunt, videtur lapsus hominis non cadere sub
providentiam divinam: et deus videtur non assequi
finem suum, quem in creatione intendebat. Piscator
contra Andream Schafmannum prop. 29. dicit: deum
creavisse hominem in uno, sed non in uno fine et quest.
37. ad hoc argumentum Schafmanni: Inayo deus erat
concreata et propaganda sanctitas et justitia, propter
quam homo et deo placebat, et integra voluntati ob-
sequendo, æterni gaudii participes erat futurus: respon-
det Piscator: factam est sanctitatem illam concretam
fuisse propagandam: quia verum est, ex decreto deus
uisse amittendam, antequam primi parentes liberi gi-
gnerent. Nam si ne pili quidem de capite nostro cadit
absq. voluntate patris, quanto minus sanctitas illa
amissa absq. illius voluntate et providentiâ.

Responsio D. Parei.

Quæris Dñ. Moses. An deus omnes homines sub conditione
servata

servata legis uno fine. considerit in Adamo ad salutem?
et de hac questione ostendis authorum discrepantes sen-
tentias. Si dixeris me questionem libenter ignorare, non
mentiar. Est siquidem ex arcano mentis divina adyto
petita, plus acuminis requirens, quam adificationis
habens. Dicam tamen, quid sentiendum censeam.
Si à priori consideres, affirmo omnes uno fine condi-
tos in Adamo ut ramos in stipite, sed cum conditione:
Si Adam in imagine Dei: si quæ initium & pars erat sa-
lutis: si ipse staret, eamq. ad posteritas propagaret: seu
in ea ipsa omnes homines procreatos. Verum quia
hæc conditio neq. in consilio Dei erat posita, neq.
in eventu ponenda: à posteriori, cogimur negare,
nisi Deum vel exidisse suo fine, vel constitutum mu-
tasce credere velim, quandoquidem plurimos salutem
non consequi res loquitur. Sed n. ad præcidendas
omnes argutias sic status. Adamus dupliciter con-
siderandus est. Semel ante lapsum, ut stipitem humani
generis in potentia, verum nunquam in actum ven-
tura. Deq. n. s. prout eventu docemur: non modò cre-
averat hominem mutabiliter bonum, qui tentatus
rectitudinem suam ante generationem amittere posset,
sed etiam decreverat permittere eum tentari, labi,
& rectitudinem suam amittere, antequam generaret.
Quo posito nullos omnino in hoc statu homines pro-
creaturus erat. Frustra igitur queritur. An Deus in eo
tum omnes ad salutem creaverit, quos ex eo tunc non
procreare decreverat, idq. ob causas in multiformi ex-
sapientia reconditas. Deinde verò post lapsum, ut sti-
pem generis humani in actum, quando non solum per
naturam, sed etiam per Dei dispositionem homo actu-
aliter procreaturus erat gens humanum. Sed tale, qua-
ly ipse tunc erat, prævum & maledictioni obnoxium.
Et huc jam pertinet præsens questio, sicut et totum
prædestinationis circa electionem & reprobationem
secretum

Secretum. In proclivi autem ex scriptura et experi-
entia ipsa est responsio à posteriori, quod sicut non
omnes homines ex Adam lapso procreati ad unum finem
tendant, sed alii ad vitam, alii ad mortem: sic non omnes
ad unum finem ex Adam lapso procreentur: ac proinde,
s. nisi Deum vel à procreatione hominis penitus submo-
vere, vel otiosam circa eam fingere, aut intentione
sua falli concedere placeat. s. a Deo non omnes ad unum
finem procreari, vel in Adam lapso creatos dici posse.
Sed unumquemque ad eum finem, ad quem vel per natura
pravitatem tendere permittitur, hoc est, ad mortem: vel
per gratia beneficium in Christo dirigitur, hoc est, ad salutem.
Hoc n. divortium, quod statim inter Adam, Noe, Abra-
ham, Isaac, etc. filios naturam corruptos apparuit.
hinc dubie Deus non otiose vidit aut providit, sed quia
ipsumet per gratiam in tempore fecit, juxta illud: Jacob
dilexi, Esavum odio habui, et antequam nati essent
pueri, cum nihil fecissent boni vel mali, ut propo-
situm Dei secundum electionem ejus etc. maneret. Sic al-
terno decrevit. Vides questionem proximè cum doctri-
na de electione coherere, de qua proinde, ne sim
prolixior, plura non addam. Rectè igitur Calvinus dicit
homines non omnes pari conditione creari, nempe post
lapsum, quantum ad finem, non quantum ad statum,
quo sanè omnes nascuntur pauperes, quia omnes filii ada-
i. Thess. 5. 9. De fine n. diverso dicitur, quantum ad Electos. Consti-
tuit nos ad salutem, quantum ad reliquos. Inipium fecit
ad diem malum. Ursinus verò dicens, Deum creavisse
hominem, ut cum eo beatus in aeternum viveret, intelli-
gi debet conditionaliter, quatenus in integritate persiste-
ret. Finis igitur ille fuit conditionalis, ponendus non in Adam,
sed in Christo, si, quod futurum erat, Adam exiisset. Et sic
schafmaier quod intelligendus est, sanctitatem Adam
concreatam fuisse propagandam in omnes, nempe si Adam
non prius, quam omnes generaret, eam amitteret. Con-
ditionaliter

ditionaliter ergo verum dicit, sed absolute falsum, quod
ait Piscator. Hec pauca, mi Dne Moses, de questi-
one magna, ut fatus cogitandi materiam habeas: quan-
quam hu te, et nos omnes convenit juxta Apostoli re-
gulam Rom. 12. 3. μη υπερσπορευ̃ς παρ' ο̃ς dei υπερ-
ρευ̃ς, ἀλλὰ σπορευ̃ς ἐν τῷ σωσπορευ̃ς.

I. Piscatori

Salutem.

14

Oblata hac occasione, Vir Clarissime, frater honorande
volui te duabz de causis potissimum esse salutare: Pri-
mum, ut fidei tuisq; Seminis collegis hunc Michaelem
Jurium legatum, juve non egrege doctum ibidem in
nostra civem, commendarem. Quis enim scholam ve-
stram aliquandiu intrare, quem jam inde ut & calo-
ria studiosum non vulgarem accipias, oro. Domineq;
semel ad me scriptis tua causa vir Clarissime Tobias
Fischer, Medicina Doctus Schvaburg in dilecta urbe, et
ut aliorum sanorum vitam, ita et tuam amicitiam,
quippe qui te ex laudationibz fueris utis ut pracla-
rum Ecclesiae organum. Si igitur habebis aliquando eas
desiderio vel verbo satisfacere, ad me saltem mitte.
Carabo ut tibi ei reddantur literae. D. Vorstius de
Apologia se diligenter quod nos peragavit. Longe talis
ea fama sine calumnia pervagata est & fratrum
vires. Et ego quidem accipio purificationem. Tamen quia
jactis contrariis cum e. fundamenta Doctrinae miseri
de justitia Dei arbitraria adhuc starent, etiam Dei
vianis literas commutare, ne quicquam cum e. su-
spicione et ergodozias satis perperaverit. Deas vero nos
omnes sanctificet in veritate. Rogo ut fratres meos no-
mine plurimum salutes, et valeas quam optime. Hei
Liberp. 18. Sept. abox. De fato scholae nostrae habebis
viam Epistolam.